

Березянюк Т.В.,
доктор економічних наук, зав.кафедрою
Управління персоналом та економіки праці
Навчально-науковий інститут економіки та управління
Національний університет харчових технологій
м.Київ, Україна

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СТАТУС ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Якість продуктів харчування набула статусу національної ідеї у ЄС. На підставі опрацювання тисяч пропозицій за участю міністрів та представників регіонів було підготовлено контракт харчового ланцюга, який віддзеркалює новий підхід в стимулюванні галузевого розвитку. Контракт дозволив поєднати взаємні зобов'язання і об'єднати : зайнятість, фінанси, інновації, Green Challenge, експорт, якість і просування харчової моделі та відносини в галузі [1].

Практично, слід наголосити на початку нового підходу до харчової промисловості, на основі якого змінено ставлення до промисловості та планів бізнесу. Бізнес-гравці, представники галузі та працівники мають об'єднати зусилля на користь харчового сектору. Харчовій промисловості делеговано статус посередника для мобілізації фінансів для мобілізації промислових інструментів, стимулювання інновацій, розвитку Зеленої лінії виробництва, розширення експортних позицій підприємств.

Головним чинником Угоди харчового ланцюга визнається підхід соціально відповідального підприємництва та обов'язкового дотримання наступних правил:

- зобов'язання в плану збереження, забезпечення робочих місць і навчання,
- підтримка підприємств включених в продуктивний ланцюг по напрямкам – стабільність відношень,
- зниження конкурентного та ринкового тиску,
- поліпшення умов праці,
- підтримка вразливих секторів виробництва,
- сприяння структуруванню та консолідації на умовах некомерційного об'єднання та спільної роботи (поглинання та приєднання буде розглядатись як загроза виконанню Контракту і підриєв національної продуктової безпеки).

В рамках ЄС створено систему постійного перегляду законодавчих норм щодо безпеки продуктів харчування, Регламентом Європарламенту та Ради (882/2004 від 29.04. 2004 р.) передбачено чіткі механізми транснаціональної системи контролю харчових продуктів, додаткових заходів контролю. Підхід до розробки стратегії безпеки продуктів харчування ґрунтується в ЄС на аналізі ризиків і є частиною спільної соціальної політики та рекомендацій соціальної відповідальності бізнесу. Європейський союз проводить регулярні інспекції для того, щоб діяльність бізнес-операторів відповідала стандартам безпеки та простежуваності і може ввести обмеження на ввезення / вивезення.

У 2013 році введено нові поправки до процедури відстеження: розширено інформацію про походження. Зазначення походження потрібно тепер для фруктів і овочів, яловичини, морепродуктів, меду та оливкової та соняшникової олії.

Кожен діловий партнер повинен дотримуватися певних положень: реєстрація ввізної продукції (сертифікат походження, характеристики даного продукту, сертифікат якості продукту, дата поставки, інформація щодо постачальника, інша інформація на вимогу міністерства); реєстрація при вивозі продукції (сертифікат походження, характеристики даного продукту, сертифікат якості продукту, дата поставки, інформація щодо споживача, інша інформація на вимогу міністерства).

Процес відстеження поділяється на 2 напрямки: подальше (спадне) та зворотне (висхідне). Означені напрямки розподіляються на 3 сфери: висхідна, внутрішня та спадна. Сфера висхідного ланцюга охоплює першу частину ланцюга постачання і включає всіх постачальників сировини, інгредієнти, пакування та всіх посередників до кінцевого споживача. Сфера внутрішнього ланцюга охоплює кожен крок ринкового оператора, навіть якщо він не зазначений у даному документі. Сфера спадного ланцюга починається від кінцевого продукту (включаючи спів-пакувальників), постачальників, центри логістичної обробки товару, гуртовиків та роздрібну торгівлю.

Починаючи з 2013 р. В рамках ЄС реалізується курс на створення можливостей відстеження наявності наноматеріалів у харчовій продукції [2]. З цією метою створено та впроваджено в грудні 2013 р. Спеціальний Регламент. Основну увагу сконцентровано навколо відображення поживного складу продуктів харчування: енергетичній цінності і кількості жиру, насичених жирів, вуглеводів, цукру, білка і солі, а також типу рослинної олії.

Особливо це набуває значення у зв'язку із наполяганням до активізації вступу України до ЄС.

У квітні 2016 року розпочала свою роботу **Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба), на яку покладено функції та повноваження** Державної ветеринарної та фітосанітарної служби, Державної інспекції з питань захисту прав споживачів, Державної санітарно-епідеміологічної служби. Вже в літку 2016 року розроблено відповідно до приписів ХАССП та підготовлено до впровадження «Форму акта, що складається за результатами державного аудиту щодо дотримання оператором ринку вимог законодавства стосовно постійно діючих процедур, що засновані на принципах аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках» [3]. Наступним нормативним документом стане затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності в сфері торгівлі і послуг та інших видів обслуговування та визначається періодичність здійснення планових заходів держконтролю за дотриманням норм закону із захисту прав споживачів (31.10.2016). Аналогічні регламенти та критерії було розроблено для сфери насінництва та рослинництва (03.10.2016), затверджено вимоги щодо ввезення на територію України тварин та репродуктивного матеріалу (20.08.2016), розроблено форми документів, що оцінюють дотримання гігієнічних вимог щодо поводження з харчовими продуктами

(30.06.2016). Перший етап роботи установи направлено на розробку санітарно-гігієнічних норм для харчової продукції високого ризику, для групи середнього ризику на даному етапі використовуватиметься декларація виробника. В найближчих планах Держпродспроживслужби реорганізація територіальних органів ветеринарного контролю шляхом їх приєднання до вищих установ.

В розвиток спільної діяльності держаних служб та органів контролю Міністерством фінансів України розроблено Проект «Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку». Слід прийняти до уваги, що на сьогодні згадані процедури регулюються Митним кодексом України (ст.356 та 357). Прийняття означеного документу покликане врегулювати дії різних відомств та забезпечити єдиний підхід, послідовність та порядок дій посадових осіб в процесах податкового, митного контролю та в справах про порушення правил.

Адаптації національних умов до європейських принципів економіки слугує і прийняття в 2016 році міжнародного стандарту ISO 26000:10 «Керівництво з соціальної відповідальності», який визначає засоби організації та ведення бізнесу, а також державного сектору економіки в напрямку забезпечення та дотримання соціальної відповідальності. Але цей документ введено у форматі добровільної настанови, його дотримання та виконання приписів не є обов'язковими для практикуючих ринкових підприємств. Наголошено лише побажання дотримуватись «гарної» практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Industries Agro Alimentaires [Електронний сайт] – Режим доступу: http://agriculture.gouv.fr/industries_agroalimentaires
2. Rapport de mission : Le déploiement des nanotechnologies et de la biologie de synthèse dans l'industrie française / [Évaluation du plan PCB 2008-2013 dans le Rhône / Premier bilan du Programme national pour l'alimentation (PNA) [Електронний сайт] – Режим доступу: <http://agriculture.gouv.fr/Sommaire-de-La-lettre-du-CGAAER,24409>
3. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [Офіційний сайт] - Режим доступу: http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Obgovorennya_Proektiv_Dokumentiv/28/